

The logo for TUTOR, featuring a stylized 'T' composed of three horizontal bars of varying lengths, with a blue-to-white gradient. The word 'TUTOR' is written in a bold, white, sans-serif font to the right of the 'T' icon.

TUTOR

Teachers' upskilling aiming at a holistic inclusivity in learning

Μάθημα εξειδίκευσης 1

Κεφάλαιο 2: Θεωρίες και έννοιες

Αριθμός έργου: 101056515

Αριθμός συμφωνίας: 101056515 - TUTOR - ERASMUS-EDU-2021-PEX-TEACH-ACA

Περιεχόμενα

Κεφάλαιο 2: Θεωρίες και έννοιες	3
Ενότητα 2.1 [Ασύγχρονη]. Παιδαγωγική (διαφορετικότητα) Τακτική.....	3
2.1.1 Η έννοια του "μη προγραμματίσμου"	3
Ενότητα 2.2 [f2f + Ασύγχρονη]. Διδασκαλία με πολιτισμική ανταπόκριση	13
2.2.1 "Το να κάνεις είναι λιγότερο σημαντικό από το να είσαι".....	13
2.2.2 Συζήτηση για τη σημασία των στάσεων	15
2.2.3 Συμπεριφορικές ιδιότητες	16
2.2.4 Επίπεδα συνθηκών ένταξης σε μια ομάδα συνομηλίκων και σχετικές ανάγκες παρέμβασης	18
2.2.5 Παιδαγωγική γνώση και δράση	21
Ενότητα 2.3 [f2f] . - Μελέτη περίπτωσης.....	23
2.3.1 Μελέτη περίπτωσης: «Όταν η ποικιλομορφία ως πόρος δεν αρκεί»	23
2.3.2 [Αυτοκατευθυνόμενη]. Δραστηριότητα μελέτης περίπτωσης.....	30

Κεφάλαιο 2: Θεωρίες και έννοιες

Καλώς ήρθατε στο **Κεφάλαιο 1.2: Αποκαλύπτοντας αόρατες δομές σε πολυπολιτισμικά πλαίσια**. Αυτό το κεφάλαιο επικεντρώνεται στα στοιχεία της σιωπηρής προκατάληψης και στον τρόπο με τον οποίο τα κρυφά κοινωνικά και πολιτισμικά συστήματα επηρεάζουν τη ζωή, την εκπαίδευση και την κοινωνία.

Πώς θα διεξαχθεί αυτό το Κεφάλαιο

Πρόκειται για έναν ψηφιακό οδηγό **ασύγχρονων μαθησιακών** εμπειριών και **αυτοκατευθυνόμενων ασκήσεων**. Θα εξετάσετε τις δικές σας προκαταλήψεις, θα μάθετε για τις σιωπηρές και ρητές στάσεις, θα κατανοήσετε τις προκλήσεις των διαφορετικών μαθησιακών περιβαλλόντων και θα είστε σε θέση να διαπραγματευτείτε αυτές τις προκλήσεις.

Πώς θα χρησιμοποιηθεί το εκπαιδευτικό υλικό

- **Εργαλεία αυτοαναστοχασμού:** Συγκρίνετε τις ρητές και τις άρρητες στάσεις σας.
- **Περιεχόμενο βίντεο:** Υλικό πολυμέσων για να βοηθήσει στην απεικόνιση των επιπτώσεων των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων.
- **Διαδραστικές συζητήσεις:** Εικονικά συμβούλια για την ανταλλαγή διδαγμάτων και βέλτιστων πρακτικών

Η κατάρτιση σε αυτό το κεφάλαιο θα σας επιτρέψει να προβληματιστείτε σχετικά με τις ασυνείδητες προκαταλήψεις που μπορεί να κρύβονται στην πρακτική σας.

Ενότητα 2.1 [Ασύγχρονη]. Παιδαγωγική (διαφορετικότητα) Τακτική

2.1.1 Η έννοια του "μη προγραμματισμού"

Η έννοια της παιδαγωγικής τακτικής παίζει καθοριστικό ρόλο στην εξισορρόπηση των δυναμικών αλληλεπιδράσεων μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών, ιδίως σε ένα ποικιλόμορφο και πολυπολιτισμικό περιβάλλον. Δεν πρόκειται για άκαμπτες διδακτικές αρχές, αλλά για μια ευέλικτη προσέγγιση που ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών. Η έννοια τονίζει τη σημασία της κατανόησης της πολυπλοκότητας και κάποιας αβεβαιότητας της παιδαγωγικής δράσης. Χρησιμοποιώντας μια μελέτη περίπτωσης και την έννοια του "τρίτου χώρου", αυτή η εκπαιδευτική ενότητα διερευνά πώς οι εκπαιδευτικοί μπορούν να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον στο οποίο οι πολιτισμικές διαφορές γίνονται σεβαστές και νέες μορφές ταυτότητας μπορούν να αναδυθούν, αμφισβητώντας τις παραδοσιακές δομές εξουσίας και ενθαρρύνοντας δημιουργικές μαθησιακές εμπειρίες.

Για να μιλήσουμε για παιδαγωγική τακτική, πρέπει πρώτα να διευκρινίσουμε τη σημασία της. Αρχικά, η έννοια εισήχθη από τον Johann Friedrich Herbart τον 19ο

αιώνα και είχε ως στόχο να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ θεωρίας και πράξης στη διδασκαλία και την εκπαίδευση (βλ. Herbart, 1897). Το παιδαγωγικό τακτ αναφέρεται σε μια συγκεκριμένη επίγνωση των προβλημάτων που σχετίζονται με την καθοριστικότητα και την απροσδιοριστία, τη βεβαιότητα και την αβεβαιότητα, καθώς και τη διαθεσιμότητα και τη μη διαθεσιμότητα των παιδαγωγικών δράσεων. Δεν θεωρείται ως μια απλή λύση στις εκπαιδευτικές προκλήσεις, αλλά μάλλον ως ένα πλαίσιο για τη συζήτηση εκπαιδευτικών θεμάτων. Υπό αυτή την έννοια, η παιδαγωγική τακτική επιδιώκει να εντοπίσει τα προβλήματα που συνδέονται με ορισμένες πρακτικές και θεσμούς και να αναγνωρίσει τις σχετικές διαστάσεις, προκειμένου να αναπτύξει κανείς τα δικά του πλαίσια σκέψης και δράσης στο πλαίσιο της παιδαγωγικής πρακτικής (βλ. Zirfas & Burghardt, 2019).

Μια δυσκολία έγκειται στο γεγονός ότι η τακτική δεν μπορεί εύκολα να αντιμετωπιστεί με μια συμπεριφοριστική, ποσοτικοποιήσιμη, εννοιολογική ή τεχνική γλώσσα. Δεν μπορεί να αναχθεί σε ένα σύνολο διδακτικών αρχών ή συγκεκριμένων δεξιοτήτων. Η τακτική δεν είναι τόσο η γνώση που εφαρμόζεται σε δράση, αλλά μάλλον η γνώση ως δράση, και ως τέτοια, είναι πάντα συνδεδεμένη με το πρόσωπο και εξαρτώμενη από την κατάσταση. Ταυτόχρονα, διατηρεί έναν διακειμενικό χαρακτήρα και μπορεί να γίνει κατανοητή μέσω κοινωνικο- και πολιτιστικο-ηθικών εννοιών (βλ. Van Manen, 1995).

Στην πράξη, τα παιδαγωγικά και τα διδακτικά στοιχεία συχνά διαπλέκονται, και στο πλαίσιο αυτής της σύνδεσης¹, η "διακριτική δράση" μπορεί να γίνει εμφανής. Σε μια συγκεκριμένη κατάσταση, αυτό σημαίνει ότι ο δάσκαλος προσπαθεί να κατανοήσει τι συμβαίνει μέσα στον μαθητή, συμπάσχει με την εμπειρία του μαθητή και έτσι διαισθάνεται την παιδαγωγική σημασία της κατάστασης, γνωρίζοντας τι πρέπει να κάνει, πώς να το κάνει, και στη συνέχεια πράττει πράγματι κατάλληλα (Van Manen, 1995). Αυτή η παιδαγωγική στιγμή της αντίληψης, της σκέψης και της πράξης θέτει το ερώτημα πώς να αποδώσουμε δικαιοσύνη στον παιδαγωγικό συνομιλητή ή ποια μορφή παιδαγωγικής αλληλεγγύης με τον συνομιλητή φαίνεται κατάλληλη. Αυτό συνεπάγεται επίσης ένα είδος ρυθμιστικού μηχανισμού με τον οποίο εξετάζονται κριτικά οι παιδαγωγικές στάσεις, πρακτικές και αξίες.

Η Spivak εννοεί μια εκπαίδευση "προς το μέλλον", η οποία καλλιεργεί μια συνήθεια δημοκρατικής ευγένειας και δίνει έμφαση στην ευθύνη απέναντι στον Άλλο, εστιάζοντας στην υπευθυνότητα απέναντί του και όχι εξ ονόματός του ή γι' αυτόν (Spivak 2004, σ. 526). Από αυτή την άποψη, η παιδαγωγική διακριτικότητα καθίσταται σημαντική σε καταστάσεις που χαρακτηρίζονται από ηθικό συλλογισμό, καθώς περιλαμβάνει την απόδοση σεβασμού ή περιφρόνησης. Εδώ, η διακριτικότητα σηματοδοτεί πρωτίστως μια παιδαγωγικά κατανοητή κατάσταση κρίσης που έχει να κάνει με επισφαλείς αναθέσεις στον εαυτό και στους άλλους (βλ. Zirfas & Burghardt, 2019).

¹ Ο Herbart υποστηρίζει ότι η τακτική "ακούσια" παρεμβάλλεται μεταξύ θεωρίας και πράξης, αλλά δεν χτίζει απαραίτητα μια γέφυρα μεταξύ τους.

Στο πλαίσιο της τάξης, ένα παράδειγμα της έννοιας της Spivak για την εκπαίδευση που "έρχεται" θα μπορούσε να συμβεί όταν οι μαθητές συζητούν ένα ευαίσθητο θέμα, όπως η φυλή, το φύλο ή οι πολιτισμικές διαφορές. Αντί ο δάσκαλος να μιλάει εκ μέρους των περιθωριοποιημένων μαθητών ή να κάνει υποθέσεις για τις εμπειρίες τους, ο δάσκαλος θα μπορούσε αντ' αυτού να δημιουργήσει χώρο για τους μαθητές αυτούς να μοιραστούν τις απόψεις τους, αν το επιλέξουν. Ο ρόλος του δασκάλου θα ήταν να διασφαλίσει ότι η συζήτηση παραμένει με σεβασμό και ότι όλοι οι μαθητές είναι υπόλογοι για την ακρόαση και τη στοχαστική συμμετοχή τους. Με τον τρόπο αυτό, ο δάσκαλος ασκεί παιδαγωγική διακριτικότητα, εξισορροπώντας την εξουσία με την ενσυναίσθηση και καθοδηγώντας τους μαθητές μέσω της ηθικής σκέψης. Αυτή η προσέγγιση προάγει τη δημοκρατική ευγένεια, ενθαρρύνοντας τους μαθητές να κατανοούν και να σέβονται την ταυτότητα του άλλου, αντί να επιβάλλουν κρίσεις εκ μέρους τους.

Ειδικότερα, οι ετερογενείς τάξεις απαιτούν αυξημένη αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών, είτε πρόκειται για ζητήματα που σχετίζονται με το περιεχόμενο είτε για την αντιμετώπιση εντάσεων και συγκρούσεων. Αυτή η νέα πραγματικότητα μπορεί να παρουσιάσει απροσδόκητες προκλήσεις για τους εκπαιδευτικούς. Στην προσπάθειά τους να διατηρήσουν τον έλεγχο και να καλύψουν την ύλη, μπορεί να επιλέξουν να επιβάλουν αυστηρούς κανόνες και να δομήσουν σε μεγάλο βαθμό την τάξη. Επικεντρώνονται κυρίως στη δική τους εξουσία και στην παράδοση του περιεχομένου. Ενώ αυτή η προσέγγιση μπορεί να επιτρέψει στην τάξη να προχωρήσει χωρίς σημαντικές "διαταραχές", αφήνει ελάχιστο χώρο για τις ανάγκες των μαθητών. Οι παιδαγωγικές και διδακτικές πτυχές της διδασκαλίας, όπως η ατομική υποστήριξη και οι δημιουργικές μέθοδοι μάθησης, παραμελούνται τότε (βλ. Van Manen, 1995). Για τους εκπαιδευτικούς, αυτό έχει συχνά ως αποτέλεσμα την απώλεια της αυθεντικότητας, που οδηγεί σε μειωμένη αίσθηση ολοκλήρωσης και χαράς στη διδασκαλία.

Αν υποθέσουμε ότι η εκπαίδευση έχει ως στόχο να επιτύχει εξίσου την εξατομίκευση και την κοινωνικοποίηση, τότε τίθεται το ερώτημα πώς θα καθοριστεί η σχέση μεταξύ αυτών των στόχων, αν θα πρέπει να υπάρχει ιεράρχηση ή ιεράρχηση του ενός έναντι του άλλου. Η παιδαγωγική τακτική μας προκαλεί να εξισορροπήσουμε την ένταση μεταξύ του γενικού και του ατομικού, να αντισταθμίσουμε την ισχυρή επιρροή των κοινωνικών προτύπων και δομών μέσω μιας εξατομικευμένης εκπαίδευσης που παρέχει ένα αντίβαρο στην κοινωνικοποίηση και τον εγκλιματισμό. Ωστόσο, πρέπει επίσης να σημειωθεί κριτικά ότι η ατομικότητα δύσκολα μπορεί να αναδειχθεί μόνο μέσω της εκπαίδευσης.

Η ενασχόληση με αυτά τα άτομα από τη θέση της τακτικής της παιδαγωγικής ποικιλομορφίας σημαίνει ότι η "ποικιλομορφία ενός μαθητή" δεν πρέπει να θεωρείται έλλειμμα. Αυτό θα καθιστούσε αδύνατη την τακτική εμπλοκή. Αντίθετα, αυτή η "διαφορετικότητα" θα πρέπει να θεωρείται ως ένα είδος "διαφορετικότητας" σε σύγκριση με τον κανόνα που γνωρίζει κανείς, αφού μόνο αυτό επιτρέπει την ανάδυση του σεβασμού της ατομικότητας και της ατομικής ακεραιότητας του άλλου.

Αντίθετα, "η καθοδήγηση των παιδιών σε διακριτική δράση θα πρέπει να είναι δυνατή μέσω του ακούσιου παραδείγματος που δίνει ο δάσκαλος, μέσω της διακριτικής του δράσης κατά την ενασχόληση με τα παιδιά". (Zirfas & Burghardt, 2019).

Μελέτη περίπτωσης

Η ακόλουθη συνέντευξη έχει επεξεργαστεί για την παρούσα Μελέτη Περίπτωσης.

Gerstbach. Wie wird kulturelle Andersheit und kulturelle Fremdheit im pädagogischen Kontext erlebt?. (2011). 79-83.

Συνέντευξη με έναν έμπειρο εκπαιδευτικό που διδάσκει σε επαγγελματικό σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για κοινωνικά επαγγέλματα στη Βιέννη. Η κύρια εστίαση είναι η δικαιολογία και η φροντίδα ηλικιωμένων. Περισσότερες από τις μισές τάξεις της, που αποτελούνται από περίπου δέκα μαθητές, έχουν μεταναστευτικό υπόβαθρο και προέρχονται από μια μεγάλη ποικιλία χωρών.

Οι πολιτισμικές διαφορές είναι αισθητές στην εκπαιδευτικό και τις συγκρίνει με "εμπόδια": "Μερικές φορές αυτό το εμπόδιο είναι η γλώσσα". Ο εκπαιδευτικός καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια να συμπάσχει με τους μαθητές και να τους βοηθήσει να ξεπεράσουν αυτά τα "εμπόδια".

Το πρόγραμμα σπουδών του σχολείου περιλαμβάνει μάθημα μαγειρικής. Κατά κύριο λόγο, παρασκευάζονται αυστριακά πιάτα με υλικά από την Αυστρία, αλλά κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, οι σπουδαστές ενθαρρύνονται επίσης να παρουσιάσουν και να μαγειρέψουν τυπικά πιάτα από τις χώρες τους. Στη συνέχεια, πραγματοποιείται ένα κοινό γεύμα.

Μέσω των μαθημάτων στην κουζίνα, ο εκπαιδευτικός δημιουργεί έναν **"μοναδικό" χώρο** όπου, στο τέλος της σχολικής χρονιάς, οι μαθητές καλούνται να μαγειρέψουν **τα δικά τους** πιάτα. Το ανέκδοτο που παρουσιάζεται χρησιμεύει ως παράδειγμα μιας τέτοιας σκηνής:

"Κάποτε είχαμε έναν φοιτητή από την Τυνησία. Στο μάθημα της διεθνούς κουζίνας, οι μαθητές φέρνουν τα δικά τους υλικά και μαγειρεύουν τα δικά τους πιάτα, και αναρωτήθηκα: "Τι κάνει;" Αφαίρεσε το κάλυμμα (το πλαίσιο και τις επιφάνειες στήριξης) από τη σόμπα (έχουμε σόμπες αερίου) και άνοιξε τη σόμπα. Για μια στιγμή νόμιζα ότι θα έβαζε φωτιά σε όλη την κουζίνα. Αλλά στη συνέχεια τοποθέτησε τα κομμάτια του πιπεριού και όλα τα υπόλοιπα κατευθείαν πάνω στη φλόγα και μου είπε: "Ναι, έτσι το ετοιμάζουμε στο σπίτι". Έτσι, ουσιαστικά μετέτρεψε ολόκληρη την κουζίνα σε μια ανοιχτή ψησταριά, και εγώ απλά φρόντισα να μην συμβεί τίποτα επικίνδυνο. Και σκέφτηκα, 'Χμμ... εντάξει, αυτό είναι πραγματικά αρκετά διαφορετικό'".

Η εκπαιδευτικός περιγράφει την όλη κατάσταση πολύ καθαρά και γλαφυρά, αλλά παραδέχεται επίσης ότι η μέθοδος μαγειρέματος του μαθητή της φάνηκε κάπως ύποπτη. Παρ' όλα αυτά, δεν παρενέβη στην κατάσταση, αλλά προτίμησε να παρατηρήσει χωρίς να παρέμβει.

Ενώ το "άγνωστο" μπορεί να είναι κάπως τρομακτικό, το γεγονός ότι η κατάσταση ήταν νέα για όλους τους εμπλεκόμενους και ότι δημιουργήθηκε κυριολεκτικά ένας διαφορετικός χώρος γι' αυτό, το έκανε περισσότερο μια κοινή εξερεύνηση.

Η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τόσο τους μαθητές όσο και τον εαυτό της να ανακαλύψουν νέα πράγματα μαζί. Σημειώνει επίσης: "Οι μαθητές είναι συχνά επιφυλακτικοί και ζητούν συγγνώμη ή αισθάνονται ότι πρέπει να δικαιολογηθούν - συχνά μπροστά στην ομάδα. Αυτό το σταματώ σχετικά γρήγορα".

Η αμοιβαία επικοινωνία είναι σημαντική για τον εκπαιδευτικό, αλλά δεν πρέπει να γίνεται υπερβολική. Λαμβάνει σοβαρά υπόψη την ευθύνη της ως εκπαιδευτικός, παρεμβαίνοντας για να θέσει το πλαίσιο της αλληλεπίδρασης - ιδίως όταν αυτό συνεπάγεται την αναγνώριση της ατομικότητας κάθε μαθητή και την παρέμβαση ενάντια στις εσωτερικευμένες αντιλήψεις υποταγής. Επιπλέον, η εκπαιδευτικός υποστηρίζει ότι **αναγνωρίζει και θεωρεί** τους μαθητές ως "ανεξάρτητους".

Ο Bhabha εισήγαγε την ιδέα του "**τρίτου χώρου**" ως βασικό μέρος της μεταποικιακής του θεωρίας (βλ. Bhabha, 1994). Αυτός ο "τρίτος χώρος" δεν είναι μια φυσική τοποθεσία, αλλά μάλλον μια έννοια που προκαλεί και διευρύνει τον τρόπο με τον οποίο σκεφτόμαστε για τον πολιτισμό, την ταυτότητα και το νόημα. Αντιπροσωπεύει την ανάμειξη και την ανάμειξη διαφορετικών πολιτισμών, όπου δημιουργούνται και αλλάζουν συνεχώς νέες ταυτότητες και νοήματα. Η ιδέα αυτή δείχνει ότι τίποτα δεν είναι σταθερό ή αμετάβλητο - τα πάντα διαμορφώνονται από την επιρροή διαφορετικών πολιτισμών. Ο "τρίτος χώρος" καταρρίπτει τους παραδοσιακούς τρόπους σκέψης, επιτρέποντας μια πιο ρευστή και αναμειγμένη κατανόηση της ταυτότητας που υπερβαίνει απλές κατηγορίες όπως "εαυτός" και "άλλος".

Ως αποτέλεσμα των ενεργειών του εκπαιδευτικού στη μελέτη περίπτωσης, συλλαμβάνεται μια διεθνής κουλτούρα, η οποία δεν βασίζεται στον εξωτισμό της πολυπολιτισμικότητας ή στην ποικιλομορφία των πολιτισμών, αλλά στην εγγραφή και την άρθρωση της πολιτισμικής υβριδικότητας. Ο "δικός μας χώρος" που ανοίγει ο εκπαιδευτικός για τους μαθητές είναι ένας "τρίτος χώρος", ο οποίος επιτρέπει τη δημιουργία νέων μορφών ταυτότητας και πολιτισμικής έκφρασης που δεν δεσμεύονται από παραδοσιακές ή κυρίαρχες αφηγήσεις. Ανοίγει έναν χώρο για δημιουργικές επαναδιαπραγματεύσεις και επανερμηνείες, όπου οι υπάρχουσες σχέσεις εξουσίας και οι λόγοι μπορούν να αμφισβητηθούν και να μετασχηματιστούν. Με αυτή την έννοια, ο "τρίτος χώρος" είναι ένας τόπος δυνατοτήτων, όπου τα νοήματα μπορούν όχι μόνο να παραχθούν αλλά και να αποσταθεροποιηθούν και να αναδιαμορφωθούν.

Με διακριτική δράση -στην παραπάνω περίπτωση, με την παρατήρηση και την αναμονή- ο δάσκαλος δημιουργεί τις προϋποθέσεις για τη δημιουργία ενός "τρίτου χώρου" με τους μαθητές. Είναι επίσης σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι η παιδαγωγική διακριτικότητα, όπως περιγράφηκε προηγουμένως, εκδηλώνεται σε διαπροσωπικές ενέργειες. Το πλαίσιο που δημιουργεί ο εκπαιδευτικός

αποτρέποντας τις απολογίες και τις δικαιολογίες ως μηχανισμούς υποταγής αποτελεί επίσης μέρος αυτής της τακτικής δράσης.

Η εκπαιδευτική και διδακτική πράξη δεν μπορεί να σχεδιαστεί εκ των προτέρων μέχρι την παραμικρή λεπτομέρεια. Είναι απαραίτητο να λαμβάνονται υπόψη και να ανταποκρίνονται σε δεδομένες καταστάσεις και εξελίξεις. Κατά μία έννοια, αυτό δημιουργεί μια δυναμική στην τακτική συμπεριφορά των εκπαιδευτικών. Οι διαστάσεις της δράσης των εκπαιδευτικών που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη είναι η ικανότητα προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες συνθήκες, η ευαισθησία στις ποικίλες ανάγκες και συναισθηματικές καταστάσεις των μαθητών, η ικανότητα διευκόλυνσης της εμπλοκής και της συμμετοχής και η ικανότητα εξισορρόπησης της εξουσίας με την ενσυναίσθηση και την κατανόηση.

Μελέτη περίπτωσης**Σημεία προβληματισμού**

Δημιουργία "μοναδικών χώρων": Ο εκπαιδευτικός στη μελέτη περίπτωσης δημιούργησε έναν "μοναδικό" χώρο όπου οι μαθητές μπορούσαν να εξερευνήσουν την πολιτιστική τους ταυτότητα μέσω της μαγειρικής. Πώς μπορούν οι εκπαιδευτικοί να δημιουργήσουν παρόμοιους χώρους στις δικές τους τάξεις, όπου οι μαθητές θα αισθάνονται ασφαλείς να εκφράσουν το πολιτισμικό τους υπόβαθρο και τις προοπτικές τους;

Χειρισμός του "άγνωστου": Ο εκπαιδευτικός επέλεξε να παρατηρήσει την άγνωστη μέθοδο μαγειρέματος αντί να παρέμβει. Πώς χειρίζεστε καταστάσεις όπου οι προσεγγίσεις ή οι πολιτισμικές πρακτικές των μαθητών είναι διαφορετικές από αυτές που περιμένετε; Πότε είναι σκόπιμο να παρέμβετε και πότε είναι προτιμότερο να παρατηρείτε και να επιτρέπετε την κοινή εξερεύνηση;

Υποστήριξη της αυτοπεποίθησης των μαθητών: Ο εκπαιδευτικός παρατήρησε ότι οι μαθητές συχνά αισθάνονται την ανάγκη να απολογηθούν ή να δικαιολογηθούν. Πώς μπορούν οι εκπαιδευτικοί να ενισχύσουν ενεργά την αυτοπεποίθηση των μαθητών, ιδίως εκείνων που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά υπόβαθρα, ώστε να διασφαλίσουν ότι αισθάνονται ότι τους εκτιμούν και ότι έχουν τη δυνατότητα να εκφραστούν;

Εξισορρόπηση της εξουσίας και της ενσυναίσθησης: Πώς οι εκπαιδευτικοί εξισορροπούν τη διατήρηση της εξουσίας στην τάξη με τη δημιουργία ενός χώρου για ανοιχτή, με σεβασμό εξερεύνηση των πολιτισμικών διαφορών; Ποιος είναι ο ρόλος της παιδαγωγικής τακτικής στην προώθηση αυτής της ισορροπίας;

Αναγνωρίζοντας την ανεξαρτησία των μαθητών: Ο εκπαιδευτικός δίνει έμφαση στην αναγνώριση των μαθητών ως ανεξάρτητων ατόμων. Πώς μπορούν οι εκπαιδευτικοί να διασφαλίσουν ότι βλέπουν και αντιμετωπίζουν κάθε μαθητή ως μοναδικό άτομο, με τις δικές του ανάγκες και εμπειρίες, διατηρώντας παράλληλα την αίσθηση της κοινότητας στην τάξη;

Ενθάρρυνση της αμοιβαίας επικοινωνίας: Ποιες πρακτικές μπορούν να υιοθετηθούν για την προώθηση της ουσιαστικής, αμοιβαίας επικοινωνίας στην τάξη; Πώς μπορούν οι εκπαιδευτικοί να ενθαρρύνουν τόσο τους μαθητές όσο και τους εαυτούς τους να είναι ανοιχτοί στο να μαθαίνουν ο ένας από τον άλλον;

Χειρισμός της εσωτερικευμένης υποταγής: Ο εκπαιδευτικός παρεμβαίνει όταν οι μαθητές επιδεικνύουν εσωτερικευμένη υποταγή, όπως περιττές συγγνώμες. Πώς μπορούν οι εκπαιδευτικοί να αναγνωρίσουν και να αντιμετωπίσουν εσωτερικευμένες στάσεις κατωτερότητας στους μαθητές τους και ποιες στρατηγικές μπορούν να βοηθήσουν στην ενίσχυση της αίσθησης της ισότητας και της αυτοεκτίμησης;

Βιβλιογραφία

Bhabha, H. K. (1994). *The Location of Culture*. New York: Routledge.
<https://ia801402.us.archive.org/11/items/TheLocationOfCultureBHABHA/the%20location%20of%20culture%20BHABHA.pdf>

Friesen, N. & Kenklies, K. (2022). *Tact and the Pedagogical Relation: Introductory Readings*. New York: Peter Lang.
https://www.academia.edu/83983226/Tact_and_the_Pedagogical_Relation_Introductory_Readings

Friesen, N. & Osguthorpe, R. (2018). *Tact and the pedagogical triangle: The authenticity of teachers in relation*. In: *Teaching and Teacher Education*, Vol 70, (2018). 255-264. doi: 10.1016/j.tate.2017.11.023.
https://www.researchgate.net/publication/321589951_Tact_and_the_pedagogical_triangle_The_authenticity_of_teachers_in_relation

Herbart, Johann Friedrich (1897). *The Science of Education: Its General Principles Deduced from its Aim and the Aesthetic Revelation of the World*.
<https://www.loc.gov/resource/gdclccn.08003284/?st=gallery>

Morris, R. C. (Ed.). (2010). *Can the Subaltern Speak? : Reflections on the History of an Idea*. Columbia University Press. <http://www.jstor.org/stable/10.7312/morr14384>

Spivak, G. C. (2004). *Righting wrongs*. In: *The South Atlantic Quarterly*, 103, issue number 2/3. https://web.english.upenn.edu/~cavitch/pdf-library/Spivak_Righting_Wrongs.pdf

Van Manen, M. (1995). *Herbart und der Takt im Unterricht*. In: Hopmann, Stefan and Riquarts, Kurt (edd), *Didaktik und/oder Curriculum. Grundprobleme einer international vergleichenden Didaktik*. Weinheim: Beltz.
https://www.pedocs.de/volltexte/2015/9999/pdf/Manen_1995_Herbart_und_der_Takt_im_Unterricht.pdf (in German language)

Van Manen, M. (2016). *Pedagogical Tact: Knowing What to Do When You Don't Know What to Do*. Routledge. DOI: 10.4324/9781315422855.
https://www.academia.edu/38338414/Pedagogical_Tact_Knowing_What_to_Do_When_You_Dont_Know_What_to_Do_chapter_1

Zirfas, J. & Burghardt, D. (2019). *Der pädagogische Takt, Eine erziehungswissenschaftliche Problemformel*. Weinheim: Beltz Juventa. (in German language)

Ενότητα 2.2 [f2f + Ασύγχρονη]. Διδασκαλία με πολιτισμική ανταπόκριση

Εισαγωγή:

Η πολιτισμικά ευαίσθητη διδασκαλία ή η πολιτισμικά ανταποκρινόμενη διδασκαλία (CRT) είναι μια προσέγγιση που εκτιμά και ενσωματώνει το διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία. Η μέθοδος αυτή υπερβαίνει την απλή αναγνώριση της διαφορετικότητας- ενσωματώνει ενεργά τις πολιτισμικές αναφορές και εμπειρίες των μαθητών σε όλες τις πτυχές της εκπαίδευσης. Η προσέγγιση αυτή όχι μόνο καθιστά τη μάθηση πιο σχετική και ελκυστική, αλλά και προάγει ένα συμπεριληπτικό περιβάλλον, όπου οι μαθητές αισθάνονται ότι τους σέβονται και τους κατανοούν.

Στον πυρήνα της, η πολιτισμικά ευαίσθητη διδασκαλία αναγνωρίζει ότι το πολιτισμικό υπόβαθρο των μαθητών επηρεάζει τα στυλ μάθησης, επικοινωνίας και αλληλεπίδρασής τους. Οι εκπαιδευτικοί που εφαρμόζουν αυτή την προσέγγιση προσαρμόζουν το πρόγραμμα σπουδών, τις μεθόδους και το περιβάλλον της τάξης ώστε να αντικατοπτρίζουν τους πολιτισμούς, τις γλώσσες και τις παραδόσεις των μαθητών. Αυτό απαιτεί από τους εκπαιδευτικούς να έχουν επίγνωση των δικών τους πολιτισμικών προκαταλήψεων και να μαθαίνουν συνεχώς για το υπόβαθρο των μαθητών τους. Βλέποντας τον εαυτό τους να αντανακλάται στην εκπαίδευσή τους, οι μαθητές μπορούν να βιώσουν αυξημένη ακαδημαϊκή επιτυχία και μεγαλύτερη αίσθηση του ανήκειν.

Για τους μαθητές με μεταναστευτικό υπόβαθρο, η διδασκαλία με πολιτισμική ευαισθησία περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός φιλόξενου περιβάλλοντος που εξυμνεί την πολιτισμική τους ποικιλομορφία. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την ενσωμάτωση διαφορετικών προοπτικών στο πρόγραμμα σπουδών, τη χρήση υλικών που αντικατοπτρίζουν το υπόβαθρο των μαθητών και τη σύνδεση των μαθημάτων με τον πολιτισμό της πατρίδας τους. Η αντιμετώπιση των γλωσσικών εμποδίων μέσω οπτικών βοηθημάτων, δίγλωσσων πόρων και ενισχυμένης διδασκαλίας είναι επίσης ζωτικής σημασίας. Η συνεργασία με τις οικογένειες και τις κοινότητες μπορεί να υποστηρίξει περαιτέρω αυτούς τους μαθητές, γεφυρώνοντας το χάσμα μεταξύ σχολικής και οικογενειακής ζωής. Αυτές οι πρακτικές όχι μόνο βελτιώνουν τη μαθησιακή εμπειρία των μεταναστών μαθητών, αλλά υποστηρίζουν επίσης την κοινωνικοσυναισθηματική τους ευημερία (Najarro, 2023).

2.2.1 "Το να κάνεις είναι λιγότερο σημαντικό από το να είσαι"

Στη διδασκαλία με πολιτισμική ανταπόκριση, η παρουσία, η αυθεντικότητα και οι στάσεις ενός εκπαιδευτικού διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση της πρακτικής του και στην επίδραση της εμπλοκής των μαθητών. Οι έρευνες δείχνουν ότι όταν οι εκπαιδευτικοί επιδεικνύουν ζεστασιά, ενσυναίσθηση και γνήσιο ενδιαφέρον για την ευημερία των μαθητών, ενισχύουν ένα περιβάλλον

εμπιστοσύνης όπου οι μαθητές αισθάνονται ότι τους βλέπουν και τους σέβονται, κάτι που είναι απαραίτητο για την ουσιαστική μάθηση. Το να είσαι αυθεντικός δάσκαλος περιλαμβάνει την υιοθέτηση της ευαλωτότητας και τη συμμετοχή σε ειλικρινείς, με σεβασμό αλληλεπιδράσεις με τους μαθητές, αναγνωρίζοντας τη σημασία της πολιτισμικής ταπεινότητας (Gay, 2018). Αντί να επικεντρώνονται αποκλειστικά στην παράδοση της διδακτέας ύλης, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στην οικοδόμηση σχέσεων και στη δημιουργία μιας αίσθησης κοινότητας. Αυτές οι σχέσεις λειτουργούν ως θεμέλιο, βοηθώντας τους μαθητές να αισθάνονται αρκετά ασφαλείς ώστε να εμπλακούν, να κάνουν ερωτήσεις και να συμμετέχουν ενεργά στην τάξη.

Τα χαρακτηριστικά μιας θετικής και ανοιχτής στάσης που υποστηρίζουν τη διδασκαλία με πολιτισμική ανταπόκριση περιλαμβάνουν την περιέργεια, την ευελιξία και την προθυμία να μάθουν από το διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο των μαθητών. Οι εκπαιδευτικοί που προσεγγίζουν τη διδασκαλία με πολιτισμική συνείδηση, ακούνε ενεργά τους μαθητές και επιδεικνύουν σεβασμό για τις διαφορετικές προοπτικές είναι πιο πιθανό να εμπλέξουν αποτελεσματικά τους μαθητές. Διατηρώντας υψηλές ακαδημαϊκές προσδοκίες, ενώ είναι προσαρμόσιμοι στις διδακτικές στρατηγικές, διασφαλίζουν ότι οι ανάγκες όλων των μαθητών ικανοποιούνται ισότιμα. Με αυτόν τον τρόπο, η πολιτισμικά ανταποκρινόμενη διδασκαλία κινείται πέρα από την απλή παροχή περιεχομένου- γίνεται μια δυναμική διαδικασία όπου το "είναι" -με την έννοια της επίδειξης γνήσιας φροντίδας και σύνδεσης- καθοδηγεί τον τρόπο με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί αλληλεπιδρούν με τους μαθητές τους και τους υποστηρίζουν (Hammond, 2015).

Για τους μαθητές με μεταναστευτικό υπόβαθρο, η θετική και αυθεντική παρουσία ενός δασκάλου μπορεί να είναι ιδιαίτερα ισχυρή. Αυτοί οι μαθητές συχνά αντιμετωπίζουν μοναδικές προκλήσεις, όπως γλωσσικά εμπόδια, πολιτισμικές μεταβάσεις και αισθήματα απομόνωσης. Οι εκπαιδευτικοί που επιδεικνύουν πολιτισμική ανταπόκριση ενσωματώνοντας πτυχές του πολιτισμού των μαθητών στο πρόγραμμα σπουδών βοηθούν στην επικύρωση της ταυτότητάς τους και γεφυρώνουν το χάσμα μεταξύ των προηγούμενων εμπειριών τους και του νέου μαθησιακού περιβάλλοντος.

Απλές χειρονομίες, όπως η εκμάθηση μερικών φράσεων στη μητρική γλώσσα ενός μαθητή ή η ενσωμάτωση πολιτισμικά σχετικών παραδειγμάτων, μπορούν να κάνουν τους μαθητές να αισθάνονται ευπρόσδεκτοι και αξιολογημένοι (Hersi, 2019). Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί που ανταποκρίνονται πολιτισμικά είναι πιο πιθανό να δημιουργήσουν ευέλικτα μαθησιακά περιβάλλοντα που να προσαρμόζονται σε διαφορετικές γλωσσικές ικανότητες και μαθησιακά στυλ, επιτρέποντας στους μετανάστες μαθητές να ευδοκιμήσουν ακαδημαϊκά και κοινωνικά. Δείχνοντας γνήσιο ενδιαφέρον για το πολιτισμικό τους υπόβαθρο και τις εμπειρίες της ζωής τους, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να βοηθήσουν τους μετανάστες μαθητές να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση, καλλιεργώντας την αίσθηση του ανήκειν που είναι ζωτικής σημασίας για τη συνολική επιτυχία τους στην τάξη.

2.2.2 Συζήτηση για τη σημασία των στάσεων

Ο προβληματισμός σχετικά με τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα είναι ένα κρίσιμο πρώτο βήμα για την ανάπτυξη της πολιτισμικής ευαισθησίας και την προώθηση μιας τάξης χωρίς αποκλεισμούς. Παρακάτω παρουσιάζεται μια διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αναστοχαστούν και να αντιμετωπίσουν τις δικές τους προκαταλήψεις και να χρησιμοποιήσουν αυτόν τον αναστοχασμό για να δημιουργήσουν ένα πιο ελκυστικό και δίκαιο μαθησιακό περιβάλλον.

Εξερευνήστε στρατηγικές για την ανάπτυξη μιας νοοτροπίας χωρίς αποκλεισμούς και πολιτισμικής ευαισθησίας.

Αναστοχασμός σχετικά με τις προκαταλήψεις του καθενός:

1. Ποια στερεότυπα μπορεί να έχω εγώ ως εκπαιδευτικός;
 - Κάθε άτομο, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών, μπορεί να φέρει ασυνείδητες προκαταλήψεις και στερεότυπα, τα οποία συχνά διαμορφώνονται μέσω κοινωνικών επιρροών, προσωπικών εμπειριών και απεικονίσεων στα μέσα ενημέρωσης. Για τους εκπαιδευτικούς, αυτές οι προκαταλήψεις μπορεί να εκδηλώνονται ως υποθέσεις σχετικά με τις ακαδημαϊκές ικανότητες, τη συμπεριφορά ή τα κίνητρα των μαθητών με βάση το πολιτισμικό υπόβαθρο, τη γλώσσα, την κοινωνικοοικονομική κατάσταση ή την οικογενειακή δυναμική τους. Για παράδειγμα, ένας δάσκαλος μπορεί να υποθέσει ότι ένας μαθητής από νοικοκυριό με χαμηλό εισόδημα στερείται γονικής υποστήριξης ή ότι ένας μαθητής με προφορά δυσκολεύεται να κατανοήσει τη γλώσσα. Η αναγνώριση της ύπαρξης αυτών των στερεοτύπων είναι απαραίτητη, καθώς οι μη εξεταζόμενες προκαταλήψεις μπορεί να οδηγήσουν σε άνισες διδακτικές πρακτικές και χαμηλότερες προσδοκίες, επηρεάζοντας τελικά τα αποτελέσματα των μαθητών (Hammond, 2015).
2. Από πού προέρχονται και πώς μπορώ να τις ξεπεράσω;
 - Τα στερεότυπα είναι συχνά βαθιά ριζωμένα και διαμορφώνονται από πολιτισμικές αφηγήσεις, εμπειρίες του παρελθόντος και κυρίαρχες κοινωνικές προοπτικές. Μπορούν να διακινούνται μέσω των μέσων ενημέρωσης, των συμπεριφορών της κοινότητας, ακόμη και μέσω των εκπαιδευτικών συστημάτων που μπορεί να ευνοούν ακούσια ορισμένα πολιτισμικά πρότυπα έναντι άλλων. Για να ξεπεράσουν αυτές τις προκαταλήψεις, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να επιδίδονται σε συνεχή αυτοαναστοχασμό και εκπαίδευση. Στρατηγικές όπως η τήρηση ενός αναστοχαστικού ημερολογίου, η αναζήτηση ανατροφοδότησης από τους συναδέλφους και η συμμετοχή στην επαγγελματική ανάπτυξη που επικεντρώνεται στην ισότητα και την εκπαίδευση κατά των προκαταλήψεων είναι αποτελεσματικά εργαλεία (Gay, 2018). Επιπλέον, η υιοθέτηση μιας νοοτροπίας ανάπτυξης -όπου οι εκπαιδευτικοί αμφισβητούν ενεργά τις υποθέσεις τους και μαθαίνουν από τους μαθητές τους- μπορεί να βοηθήσει στη διάλυση των στερεοτύπων. Η ανάπτυξη της κατανόησης των βιωμένων εμπειριών των μαθητών και η συμμετοχή σε

ανοιχτό διάλογο είναι ισχυροί τρόποι αντικατάστασης των προκαταλήψεων με μια πιο διαφοροποιημένη άποψη για κάθε μαθητή ως άτομο (Milner, 2020).

3. Πώς μπορώ να βοηθήσω τους μαθητές μου να δουν ότι οι ίδιοι και οι κοινότητές τους ανήκουν στα σχολεία, γεγονός που οδηγεί σε μεγαλύτερη δέσμευση και επιτυχία;
 - Η δημιουργία αίσθησης του ανήκειν για τους μαθητές προϋποθέτει την επικύρωση των ταυτοτήτων και των εμπειριών τους στο σχολικό περιβάλλον. Αυτό ξεκινά με την ενσωμάτωση πολιτισμικά σχετικού υλικού και προοπτικών στο πρόγραμμα σπουδών, ώστε οι μαθητές να βλέπουν τον εαυτό τους να αντανακλάται σε αυτό που μαθαίνουν. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν επίσης να ενθαρρύνουν τους μαθητές να μοιραστούν το πολιτισμικό τους υπόβαθρο και να ενσωματώσουν αυτές τις εμπειρίες στις συζητήσεις και τα έργα της τάξης. Η προώθηση μιας κουλτούρας στην τάξη χωρίς αποκλεισμούς που εξυμνεί την ποικιλομορφία βοηθά τους μαθητές να αισθάνονται ότι εκτιμώνται και συνδέονται, γεγονός που προάγει την υψηλότερη εμπλοκή και τα κίνητρα. Επιπλέον, η οικοδόμηση ισχυρών σχέσεων με τους μαθητές και η επίδειξη γνήσιου ενδιαφέροντος για τη ζωή τους τόσο εντός όσο και εκτός σχολείου μπορεί να ενισχύσει σημαντικά την αίσθηση του ανήκειν και την ακαδημαϊκή τους αυτοπεποίθηση (Ladson-Billings, 2009). Η ενθάρρυνση των μαθητών να βλέπουν τα περιουσιακά στοιχεία της κοινότητάς τους - δηλαδή τις πολιτισμικές γνώσεις, τις γλώσσες και τις παραδόσεις - ως πολύτιμους πόρους στο μαθησιακό τους ταξίδι, συμβάλλει στη δημιουργία θετικής αυτοαντίληψης και μεγαλύτερης επένδυσης στην εκπαίδευσή τους.

2.2.3 Συμπεριφορικές ιδιότητες

Βασικές ιδιότητες που πρέπει να αναπτύξουν οι εκπαιδευτικοί:

- Αίσθηση της αποστολής
 - Η αίσθηση της αποστολής ενός εκπαιδευτικού περιλαμβάνει μια βαθιά εμπλοκή τόσο για την ακαδημαϊκή αριστεία όσο και για την ολιστική ανάπτυξη των μαθητών. Αυτό το αίσθημα αποστολής καθοδηγείται από την πεποίθηση ότι η εκπαίδευση μπορεί να επιφέρει σημαντική κοινωνική αλλαγή. Οι εκπαιδευτικοί με ισχυρή αίσθηση της αποστολής δεν περιορίζονται μόνο στην παράδοση του περιεχομένου, αλλά εργάζονται για τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος όπου οι μαθητές αισθάνονται πραγματικά πολύτιμοι. Η αυθεντική εμπλοκή με το πολιτισμικό υπόβαθρο των μαθητών αποτελεί κρίσιμη πτυχή αυτής της αποστολής. Δείχνοντας ειλικρινές ενδιαφέρον για τις εμπειρίες των μαθητών και αποφεύγοντας τις επιφανειακές αλληλεπιδράσεις, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να οικοδομήσουν εμπιστοσύνη και να προωθήσουν μια πιο ουσιαστική εκπαιδευτική εμπειρία.
- Αλληλεγγύη και ενσυναίσθηση προς τους μαθητές

- Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να καλλιεργήσουν την αλληλεγγύη και την ενσυναίσθηση για να στηρίξουν τους μαθητές που διδάσκουν. Αλληλεγγύη σημαίνει να στέκεσαι δίπλα στους μαθητές, να κατανοείς τις προκλήσεις τους και να υπερασπίζεσαι τις ανάγκες τους. Η ενσυναίσθηση περιλαμβάνει την ενεργή ακρόαση και την εκτίμηση των προοπτικών των μαθητών. Η αναγνώριση και ο σεβασμός του πολιτισμικού υπόβαθρου των μαθητών είναι ζωτικής σημασίας για την προώθηση ενός περιβάλλοντος στην τάξη χωρίς αποκλεισμούς. Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να αποφεύγουν την αναγωγή των πολιτισμικών εμπειριών σε στερεότυπα ή κλισέ. Η γνήσια εμπλοκή και η ενσυναίσθηση συμβάλλουν στη δημιουργία ισχυρότερων, πιο αξιόπιστων σχέσεων, δημιουργώντας μια ατμόσφαιρα στην τάξη όπου οι μαθητές αισθάνονται ασφάλεια και σεβασμό.
- Θάρρος για αμφισβήτηση της επικρατούσας γνώσης
 - Οι αποτελεσματικοί δάσκαλοι πρέπει να αμφισβητούν και να ασκούν κριτική στην επικρατούσα γνώση και τις εκπαιδευτικές πρακτικές. Αυτή η ιδιότητα είναι απαραίτητη για την προώθηση ενός πιο περιεκτικού και δίκαιου μαθησιακού περιβάλλοντος. Με την ενσωμάτωση διαφορετικών προοπτικών και την αμφισβήτηση των συμβατικών αφηγήσεων, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να δημιουργήσουν ένα πρόγραμμα σπουδών που να αντικατοπτρίζει καλύτερα το πολιτισμικό υπόβαθρο και τις εμπειρίες των μαθητών. Αυτή η προθυμία αμφισβήτησης των κυρίαρχων γνωστικών πλαισίων υποστηρίζει μια πιο ισορροπημένη και δίκαιη εκπαιδευτική εμπειρία για όλους τους μαθητές.
- Αυτοσχεδιασμός
 - Ο αυτοσχεδιασμός αναφέρεται στην ικανότητα προσαρμογής και ευέλικτης ανταπόκρισης στις εξελισσόμενες ανάγκες των μαθητών και του περιβάλλοντος της τάξης. Οι αποτελεσματικοί εκπαιδευτικοί είναι εκείνοι που μπορούν να προσαρμόζουν τις στρατηγικές διδασκαλίας τους με βάση την ανατροφοδότηση σε πραγματικό χρόνο και τη μεταβαλλόμενη δυναμική της τάξης. Αυτή η ευελιξία είναι ιδιαίτερα σημαντική για την εφαρμογή της πολιτισμικά σχετικής παιδαγωγικής, καθώς επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς να προσαρμόζουν τις προσεγγίσεις τους ώστε να ευθυγραμμίζονται με το πολιτισμικό πλαίσιο και τις ανάγκες των μαθητών. Ο αυτοσχεδιασμός βοηθά τους εκπαιδευτικούς να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις πολυπλοκότητες των διαφορετικών τάξεων.
- Πάθος για την κοινωνική δικαιοσύνη
 - Το πάθος για κοινωνική δικαιοσύνη ωθεί τους εκπαιδευτικούς να αντιμετωπίσουν τις ανισότητες και να υποστηρίξουν συστημικές αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα. Αυτή η ιδιότητα είναι ζωτικής σημασίας για την προώθηση της δικαιοσύνης και της ισότητας στην τάξη. Οι εκπαιδευτικοί που έχουν πάθος για την κοινωνική δικαιοσύνη

εργάζονται για να αμφισβητήσουν τις προκαταλήψεις και να διασφαλίσουν ότι η φωνή κάθε μαθητή ακούγεται και γίνεται σεβαστή. Αυτό το πάθος περιλαμβάνει την ενσωμάτωση της πολιτισμικά σχετικής παιδαγωγικής και την ενεργή ακρόαση των μαθητών για να ανταποκριθούν δίκαια και χωρίς αποκλεισμούς στις εκπαιδευτικές τους ανάγκες.

Αναστοχασμός: Να τονιστεί ο ρόλος του γνήσιου ενδιαφέροντος και του σεβασμού για το πολιτισμικό υπόβαθρο των μαθητών στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης χωρίς να πέφτουμε στην "παγίδα του εξωτισμού" και να χρησιμοποιούμε τα κλισέ ως καμβά για να αλληλεπιδράσουμε με τους άλλους. Μπορούν η πολιτισμικά σχετική παιδαγωγική και η ενεργητική ακρόαση να αποτελέσουν μέρος μιας τέτοιας προσέγγισης;

Μερικές ιδέες: Η πολιτισμικά σχετική παιδαγωγική και η ενεργός ακρόαση είναι βασικά συστατικά των βασικών ιδιοτήτων που συζητήθηκαν. Η αποτελεσματική διδασκαλία περιλαμβάνει τη βαθιά ενασχόληση με το πολιτισμικό υπόβαθρο των μαθητών και την αποφυγή στερεοτύπων ή κλισέ. Η πολιτισμικά σχετική παιδαγωγική βοηθά στην προσαρμογή της διδασκαλίας ώστε να αντανακλά και να σέβεται τις εμπειρίες των μαθητών, ενισχύοντας τη συμμετοχή τους και τα μαθησιακά αποτελέσματα. Η ενεργητική ακρόαση επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς να κατανοούν και να ανταποκρίνονται στις μοναδικές προοπτικές και ανάγκες των μαθητών. Μαζί, αυτές οι προσεγγίσεις διασφαλίζουν ότι οι διδακτικές πρακτικές σέβονται, ανταποκρίνονται και υποστηρίζουν την πολιτισμική ταυτότητα κάθε μαθητή.

Ενστερνιζόμενοι αυτές τις βασικές ιδιότητες και ενσωματώνοντας την πολιτισμικά σχετική παιδαγωγική με την ενεργό ακρόαση, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να δημιουργήσουν ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον που εκτιμά και υποστηρίζει το υπόβαθρο κάθε μαθητή και προωθεί μια πιο δίκαιη και αποτελεσματική μαθησιακή εμπειρία.

2.2.4 Επίπεδα συνθηκών συμπερίληψης σε μια ομάδα συνομηλίκων και σχετικές ανάγκες παρέμβασης

Επίπεδα συνθηκών συμπερίληψης σε μια ομάδα συνομηλίκων και σχετικές ανάγκες παρέμβασης:

1. Διατήρηση της καθημερινής σχολικής ζωής στην οποία όλοι οι εμπλεκόμενοι αισθάνονται άνετα και συμπεριλαμβάνονται
 - **Περιγραφή:** Δημιουργία ενός συμπεριληπτικού περιβάλλοντος και υποστήριξης, όπου κάθε μέλος της σχολικής κοινότητας - μαθητές, εκπαιδευτικοί και προσωπικό - αισθάνεται σεβασμό και εκτίμηση. Αυτό περιλαμβάνει τον εορτασμό της διαφορετικότητας και τη διασφάλιση ότι κάθε άτομο αισθάνεται ότι ανήκει.

- Πολιτισμική ευαισθητοποίηση και ευαισθησία: Εκπαιδεύστε τους εκπαιδευτικούς να αναγνωρίζουν και να εκτιμούν το διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο των μαθητών και να κατανοούν πώς αυτές οι εμπειρίες επηρεάζουν τη μάθηση.
 - Σχεδιασμός προγραμμάτων σπουδών χωρίς αποκλεισμούς: Ενσωματώστε πολιτισμικά σχετικό υλικό και προοπτικές στα μαθήματα, ώστε να αντικατοπτρίζεται το υπόβαθρο των μεταναστών μαθητών.
 - Περιβάλλον στην τάξη: Δημιουργήστε έναν φιλόξενο χώρο με πολυπολιτισμική διακόσμηση και προβολές των πολιτιστικών επιτευγμάτων των μαθητών.
 - Κοινωνικό κτίριο: Προώθηση της αίσθησης του ανήκειν με τον εορτασμό των πολιτισμικών ταυτοτήτων και την ενθάρρυνση των μαθητών να μοιραστούν τις παραδόσεις τους.
2. Κατάλληλη αντιμετώπιση δύσκολων καταστάσεων και συγκρούσεων
- Περιγραφή: Αντιμετώπιση και επίλυση συγκρούσεων και προκλητικών καταστάσεων με τρόπο που να διατηρεί ένα θετικό και συμπεριληπτικό περιβάλλον στην τάξη.
 - Εκπαίδευση για την επίλυση συγκρούσεων: Εφοδιάστε τους εκπαιδευτικούς με πολιτισμικά ευαίσθητες στρατηγικές για τη διαχείριση των συγκρούσεων και την κατανόηση των διαφορετικών συλ επικοινωνίας.
 - Επανορθωτικές πρακτικές: Χρησιμοποιήστε επανορθωτική δικαιοσύνη για την αποκατάσταση των σχέσεων και την αντιμετώπιση των συγκρούσεων, εστιάζοντας στην κατανόηση και την επίλυση των βαθύτερων αιτιών.
 - Ανοιχτός διάλογος: Προώθηση ενός ασφαλούς χώρου για επικοινωνία με σεβασμό, όπου οι μαθητές μπορούν να εκφράζουν τις ανησυχίες τους και να συζητούν παρεξηγήσεις.
 - Πολιτιστική διαμεσολάβηση: Απασχολείστε πολιτισμικούς διαμεσολαβητές για να διευκολύνετε την επίλυση των συγκρούσεων, διασφαλίζοντας ότι λαμβάνονται υπόψη όλες οι προοπτικές.
3. Παρέμβαση σε σοβαρές καταστάσεις που εμποδίζουν τη συμπερίληψη
- Περιγραφή: Αντιμετώπιση σημαντικών εμποδίων στη συμπερίληψη που επηρεάζουν την ικανότητα των μαθητών να συμμετέχουν πλήρως στη σχολική ζωή.
 - Εξατομικευμένα σχέδια υποστήριξης: Δημιουργία εξατομικευμένων σχεδίων που αφορούν το πολιτισμικό υπόβαθρο και τις ειδικές ανάγκες των μαθητών που αντιμετωπίζουν σοβαρές προκλήσεις συμπερίληψης.
 - Πολιτικές κατά των διακρίσεων: Εφαρμογή και επιβολή συμπεριληπτικών πολιτικών κατά των διακρίσεων και του

εκφοβισμού, διασφαλίζοντας ότι επικοινωνούνται και εφαρμόζονται με συνέπεια.

- Συστημική αναθεώρηση και προσαρμογή: Τακτική αξιολόγηση και προσαρμογή των σχολικών πολιτικών και πρακτικών για την εξάλειψη των συστημικών εμποδίων και τη διασφάλιση της ισότητας.
 - Συνηγορία των φοιτητών: Δημιουργήστε συστήματα για τους μαθητές ώστε να αναφέρουν και να αντιμετωπίζουν άμεσα τις ανησυχίες τους σχετικά με τον αποκλεισμό ή τις διακρίσεις.
4. Αναζήτηση και συμμετοχή εμπειρογνομόνων
- Περιγραφή: Προσέλκυση εξωτερικής εμπειρογνομοσύνης για την ενίσχυση των πρακτικών συμπερίληψης και υποστήριξης των μαθητών με μεταναστευτικό υπόβαθρο.
 - Συμβουλευτική εμπειρογνομόνων: Συνεργασία με ειδικούς στην πολυπολιτισμική εκπαίδευση και τη γλωσσική ανάπτυξη για την ενίσχυση των πρακτικών συμπερίληψης.
 - Συμπράξεις με κοινοτικές οργανώσεις: Συνεργαστείτε με τοπικές ομάδες και οργανισμούς συνηγορίας για πρόσθετους πόρους και υποστήριξη.
 - Εργαστήρια επαγγελματικής ανάπτυξης: Διοργανώστε εκπαιδευτικές συναντήσεις με εξωτερικούς εμπειρογνώμονες για να εξοπλίσετε τους εκπαιδευτικούς με προηγμένες στρατηγικές για τη διδασκαλία με πολιτισμική ανταπόκριση.
 - Συνεχής αξιολόγηση και ανατροφοδότηση: Δώστε σημασία στη διδασκαλία και στη σχέση μεταξύ της αξιολόγησης και της μάθησης των μαθητών κατά τη διάρκεια των αξιολογήσεων. Για παράδειγμα, αναδείξτε την ανάγκη εξέτασης των πρακτικών της τάξης για να κατανοήσετε πώς αυτές οι πρακτικές μπορεί να επηρεάζουν, για παράδειγμα, τις ευκαιρίες μάθησης των μεταναστών μαθητών. Θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη χρήση της διαμορφωτικής και της συνοπτικής αξιολόγησης της αξιολόγησης, καθώς η διαμορφωτική αξιολόγηση ενισχύει τη μάθηση μέσω της ανατροφοδότησης. Επιπλέον, να χρησιμοποιούνται οι αξιολογήσεις και η ανατροφοδότηση των εμπειρογνομόνων για τη συνεχή βελτίωση των πρακτικών συμπερίληψης και των σχολικών πολιτικών.

Η διδασκαλία με πολιτισμική ανταπόκριση χρειάζεται το πλαίσιο της πολιτισμικά σχετικής παιδαγωγικής:

- Μάθηση των μαθητών - Επικεντρωθείτε στην ενίσχυση της πνευματικής ανάπτυξης των μαθητών δίνοντας προτεραιότητα στη γνωστική τους ανάπτυξη και στις δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων. Αυτό περιλαμβάνει την προώθηση της κριτικής σκέψης, την ενθάρρυνση της περιέργειας και την

παροχή ευκαιριών στους μαθητές να αντιμετωπίσουν σύνθετα προβλήματα. Στόχος είναι να βοηθηθούν οι μαθητές όχι μόνο στην απόκτηση γνώσεων αλλά και στην εφαρμογή τους σε διάφορα πλαίσια.

- Πολιτισμική επάρκεια - Δημιουργήστε ένα περιβάλλον όπου οι μαθητές μπορούν να αγκαλιάσουν και να γιορτάσουν τον πολιτισμό της καταγωγής τους, ενώ παράλληλα αποκτούν ευχέρεια σε πρόσθετους πολιτισμούς. Αυτό περιλαμβάνει την ενσωμάτωση της πολιτισμικής μάθησης στο πρόγραμμα σπουδών, την ενθάρρυνση των μαθητών να εξερευνούν και να εκτιμούν διαφορετικές πολιτισμικές προοπτικές και την προώθηση αλληλεπιδράσεων που ενισχύουν τη διαπολιτισμική κατανόηση.
- Κριτική συνείδηση - Εκπαίδευση των μαθητών ώστε να αναγνωρίζουν, να αναλύουν και να αντιμετωπίζουν προβλήματα του πραγματικού κόσμου, ιδίως αυτά που αφορούν κοινωνικές και συστημικές ανισότητες που αντιμετωπίζουν περιθωριοποιημένες ομάδες. Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές πρέπει να διδάσκονται να αμφισβητούν τα κοινωνικά πρότυπα, να κατανοούν τις δυναμικές της εξουσίας και να συμμετέχουν σε δράσεις που αποσκοπούν στη δημιουργία κοινωνικής δικαιοσύνης και ισότητας. Με την ανάπτυξη κριτικής συνείδησης, οι μαθητές ενδυναμώνονται ώστε να γίνουν ενημερωμένοι και ενεργοί συμμετέχοντες στην αντιμετώπιση των κοινωνικών ζητημάτων.

2.2.5 Παιδαγωγική γνώση και δράση

Ορισμός της παιδαγωγικής γνώσης ως της βαθιάς κατανόησης των εκπαιδευτικών θεωριών, μεθόδων και των πολιτισμικών πλαισίων των μαθητών και της σημασίας της πολιτισμικής γνώσης για την ενημέρωση των παιδαγωγικών αποφάσεων και πρακτικών.

Σημασία της πολιτισμικής γνώσης: Η πολιτισμική γνώση είναι ζωτικής σημασίας για τη διαμόρφωση παιδαγωγικών αποφάσεων και πρακτικών. Γνωρίζοντας το πολιτισμικό πλαίσιο των μαθητών, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να προσαρμόσουν τη διδασκαλία τους ώστε να είναι πιο σχετική και ελκυστική, εξασφαλίζοντας ότι όλοι οι μαθητές έχουν ίσες ευκαιρίες να επιτύχουν. Η κατανόηση του πολιτισμικού υπόβαθρου των μαθητών βοηθά τους εκπαιδευτικούς να αντιμετωπίσουν τις διαφορετικές ανάγκες, να επικυρώσουν τις ταυτότητες των μαθητών και να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον συμπεριληπτικής τάξης.

Εξερευνήστε στρατηγικές για την ενσωμάτωση της πολιτισμικής γνώσης στο σχεδιασμό του μαθήματος και στις δραστηριότητες της τάξης.

- Συμπεριλάβετε πολλαπλές προοπτικές στη διδασκαλία σας, βεβαιωθείτε ότι οι εικόνες που προβάλλονται στις αίθουσες διδασκαλίας αντιπροσωπεύουν ένα ευρύ φάσμα ποικιλομορφίας
 - **Διαφορετικές αναπαραστάσεις:** Διασφαλίστε ότι το διδακτικό υλικό, όπως τα εγχειρίδια, οι πόροι πολυμέσων και οι οθόνες της τάξης, αντικατοπτρίζουν διαφορετικές πολιτιστικές προοπτικές και

- υπόβαθρα. Αυτό περιλαμβάνει την ενσωμάτωση ιστοριών, ιστορικών αφηγήσεων και παραδειγμάτων από διάφορους πολιτισμούς.
- **Εικόνες και συμπεριληπτικά μέσα ενημέρωσης:** Προβολή εικόνων και μέσων στην τάξη για την εκπροσώπηση διαφορετικών φυλών, εθνοτήτων και ταυτοτήτων φύλου. Αυτή η οπτική αναπαράσταση βοηθά τους μαθητές να δουν τον εαυτό τους και τους άλλους στο περιεχόμενο που μελετάται, ενισχύοντας την αίσθηση του ανήκειν και της συνάφειας.
 - να πλαισιώνουν τα ζητήματα στο πλαίσιο της φυλής, της τάξης, της εθνικότητας και του φύλου
 - **Ενσωμάτωση κριτικών πλαισίων:** Όταν συζητάτε ιστορικά γεγονότα, λογοτεχνία ή τρέχοντα ζητήματα, να παρέχετε το πλαίσιο που εξετάζει πώς η φυλή, η τάξη, η εθνικότητα και το φύλο επηρεάζουν τις εμπειρίες και τις προοπτικές. Αυτή η προσέγγιση βοηθά τους μαθητές να κατανοήσουν την πολυπλοκότητα των κοινωνικών ζητημάτων και προωθεί την κριτική σκέψη.
 - **Ανάλυση κοινωνικών κατασκευών:** Διευκόλυνση συζητήσεων που διερευνούν πώς οι κοινωνικές κατασκευές και ταυτότητες διαμορφώνουν τις εμπειρίες των ατόμων και τις κοινωνικές δομές. Βοηθήστε τους μαθητές να αναλύσουν κριτικά αυτές τις κατασκευές και να κατανοήσουν τις επιπτώσεις τους σε διαφορετικά πλαίσια.
 - Βοηθήστε τους φοιτητές να επιτύχουν ακαδημαϊκή επιτυχία και παράλληλα να επικυρώσουν την ταυτότητά τους
 - **Πολιτισμικά Σχετική Παιδαγωγική:** Σχεδιάστε μαθήματα που σχετίζονται με το πολιτισμικό υπόβαθρο και τις εμπειρίες των μαθητών. Σχεδιασμός σχεδίων μαθημάτων που συνδέουν το ακαδημαϊκό περιεχόμενο με το πολιτισμικό υπόβαθρο και τις βιωμένες εμπειρίες των μαθητών. Αυτή η προσέγγιση καθιστά τη μάθηση πιο ουσιαστική και βοηθά τους μαθητές να δουν την αξία των πολιτισμικών τους γνώσεων στο ακαδημαϊκό πλαίσιο.
 - **Επιβεβαίωση της ταυτότητας:** Αναγνώριση και εορτασμός της πολιτισμικής ταυτότητας των μαθητών μέσω δραστηριοτήτων, σχεδίων και συζητήσεων στην τάξη. Παρέχετε θετική ενίσχυση και ανατροφοδότηση που αναγνωρίζει τις πολιτισμικές συνεισφορές και προοπτικές των μαθητών.
 - Να κατανοούν τα διαφορετικά στυλ επικοινωνίας και να τροποποιούν αναλόγως τις αλληλεπιδράσεις στην τάξη
 - **Αναγνώριση διαφορετικών προτύπων επικοινωνίας:** Να γνωρίζετε τα διάφορα πολιτισμικά στυλ και πρότυπα επικοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των λεκτικών και μη λεκτικών ενδείξεων. Προσαρμόστε τις στρατηγικές διδασκαλίας και τις αλληλεπιδράσεις σας ώστε να ανταποκρίνονται σε αυτές τις διαφορές, εξασφαλίζοντας αποτελεσματική και με σεβασμό επικοινωνία.

- **Ανταποκρινόμενη αλληλεπίδραση: Οι αλληλεπιδράσεις στην τάξη θα πρέπει να προσαρμόζονται ώστε να περιλαμβάνουν διαφορετικά στυλ επικοινωνίας.** Για παράδειγμα, ορισμένες κουλτούρες μπορεί να δίνουν έμφαση στην έμμεση επικοινωνία, ενώ άλλες μπορεί να είναι πιο άμεσες. Η κατανόηση αυτών των στυλ βοηθά στην οικοδόμηση καλύτερων σχέσεων και στη μείωση των παρεξηγήσεων.
- Συνδέστε τις προηγούμενες γνώσεις και τις πολιτιστικές εμπειρίες των μαθητών με τις νέες γνώσεις
 - **Αξιοποίηση της υπάρχουσας γνώσης:** Χρησιμοποιήστε τις προηγούμενες γνώσεις και τις πολιτιστικές εμπειρίες των μαθητών ως βάση για την εισαγωγή νέων εννοιών. Συνδέστε τις νέες πληροφορίες με αυτά που οι μαθητές ήδη γνωρίζουν από το πολιτισμικό τους υπόβαθρο, καθιστώντας τη μαθησιακή διαδικασία πιο σχετική και προσιτή.
 - **Πολιτισμικά συναφή παραδείγματα:** Ενσωματώστε παραδείγματα και μελέτες περιπτώσεων που σχετίζονται με τις πολιτισμικές εμπειρίες των μαθητών. Αυτή η προσέγγιση βοηθά τους μαθητές να εφαρμόσουν τις νέες γνώσεις σε ένα πλαίσιο που κατανοούν και βρίσκουν ουσιαστικό.

Αναφορές:

Gay, G. (2018). *Culturally responsive teaching: Theory, research, and practice* (3rd ed.). Teachers College Press.

Hammond, Z. (2015). *Culturally responsive teaching and the brain: Promoting authentic engagement and rigor among culturally and linguistically diverse students*. Corwin Press.

Hersi, A. A. (2019). Culturally responsive pedagogy and the education of immigrant and refugee youth. In A. F. Ball (Ed.), *Oxford research encyclopedia of education*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264093.013.843>

Najarro, M. W. (2023, March 24). What is culturally responsive teaching? Education Week, <https://www.edweek.org/teaching-learning/culturally-responsive-teaching-culturally-responsive-pedagogy/2022/04>

Nieto, S. (2005). *Why we teach*. Teachers College Press.

Ενότητα 2.3 [f2f] . - Μελέτη περίπτωσης

2.3.1 Μελέτη περίπτωσης: «Όταν η ποικιλομορφία ως πόρος δεν αρκεί»

Ανάγνωση για τον εκπαιδευτή εκπαιδευτικών - Υπόβαθρο και σκέψεις για την εισαγωγή και τον συντονισμό μιας αναστοχαστικής συζήτησης στην

Σε αυτή την ενότητα, εξετάζουμε μια μελέτη περίπτωσης που ασχολείται με την εμπειρία μιας καθηγήτριας ιστορίας και αγγλικών σε ένα σχολείο κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη Βιέννη με πολύ ετερογενή σύνθεση μαθητών, η οποία θέτει διάφορες προκλήσεις της ποικιλομορφίας στην τάξη.

Μελέτη περίπτωσης

Όταν η διαφορετικότητα ως πόρος δεν είναι αρκετή

Πηγή: (2019): Η ζωή των εκπαιδευτικών σε διαφορετικές τάξεις. OECD Working Papers, σ. 20. <https://doi.org/10.1787/8c26fee5-en>.

Με βάση τις εργασίες σχετικά με τις εμπειρίες των εκπαιδευτικών και τις διαδικασίες νοηματοδότησής τους σε επιλεγμένα σχολεία που χαρακτηρίζονται ως τα λεγόμενα "καυτά σημεία" ή σχολεία με υψηλές ανάγκες στην Αυστρία, η ακόλουθη αναφορά διερευνά ορισμένες από τις προκλήσεις της διαφορετικότητας στην τάξη.

Μια καθηγήτρια ιστορίας και αγγλικών σε σχολείο της Βιέννης περιγράφει την ετερογένεια των μαθητών της τάξης της:

Έχω μαθητές από - ας πούμε - 12 διαφορετικές εθνικότητες. Πολλοί από αυτούς είναι από την Ινδία, μία από το Ιράν - ο πατέρας της είναι από το Ιράν, η μητέρα της είναι από το Ιράκ, υπάρχει μία από τη Σρι Λάνκα, δύο από την Κροατία, από την Πολωνία, τρεις από τη Νιγηρία, στην πραγματικότητα υπάρχουν μόνο δύο Αυστριακοί. Πολλοί από τους γονείς εργάζονται στον ΟΗΕ. Πολλά από αυτά είναι παιδιά ομογενών, παιδιά του ΟΗΕ, ή οι γονείς βρίσκονται εδώ για επαγγελματικούς λόγους. Οι περισσότεροι γονείς εργάζονται για διεθνείς οργανισμούς.

Ένας φοιτητής μου από τη Σρι Λάνκα, πήγε στο Χατζ, ξέρετε, το μουσουλμανικό προσκύνημα, και μπορούσα να πω ότι ήταν διαφορετικός, όταν επέστρεψε. Ήταν τόσο γεμάτος με πίστη όταν επέστρεψε από τη Μέκκα. Φανταστείτε, υπάρχουν εκατομμύρια άνθρωποι που περιδιαβαίνουν την Κάαμπα, και εσείς είστε μέρος αυτού, εννοώ για ένα 13χρονο παιδί. Λίγο αργότερα μελετούσαμε τις μεγάλες θρησκείες και είπα: "Λοιπόν, πες μας γι' αυτό, ήσουν εκεί". Και τότε πήρε το Ιερό του Βιβλίο, στάθηκε στη γωνία της τάξης και μας έψαλλε μια προσευχή με όλες τις κινήσεις που συνοδεύουν τις φράσεις. Όλα έγιναν τόσο ήσυχα. Στη συνέχεια μας μίλησε για τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις. Ξεκαθάρισε πολύ καθαρά ότι δεν θα παντρευόταν ποτέ μια κοπέλα που δεν φοράει μαντίλα και ότι έπεισε τη μητέρα του και την αδελφή του να φορέσουν χιτζάμπ μετά από επέστρεψε. Είπε: "αλλιώς τα μαλλιά μιας γυναίκας θα έπαιρναν φωτιά". Τότε είπα: "Ας αλλάξουμε θέμα".

Όταν της ζητήθηκε να μοιραστεί το σκεπτικό πίσω από την απόφασή της να "αλλάξει θέμα", η δασκάλα εξηγεί:

Αυτό είναι πάντα εξαιρετικά ευαίσθητο. Ως δάσκαλος, αν του αντιμιλήσω, θα του δημιουργήσω αντίσταση και αντιπαράθεση. Θα κατέληγα να τον στριμώξω στη γωνία και αυτό ακριβώς θέλω να αποφύγω ως δάσκαλος. Αυτό δεν είναι η δουλειά μου. Δεν είμαι εδώ γι' αυτό. Δεν είναι αυτός ο ρόλος μου. Αν το άφηνα να περάσει και άφηνα τα άλλα παιδιά να αναλάβουν τη συζήτηση - βασικά δεν σκέφτηκα καν αυτή την επιλογή. Δεν έχετε απολύτως καμία ιδέα για το τι θα προκύψει. Ποτέ δεν ξέρεις. Κάποιος θα μπορούσε να σηκωθεί και να πει: "αηδίες" ή "αυτό είναι ανοησία" ή κάτι τέτοιο. Οπότε απλά το έκλεισα. Είπα: "Αρκετά προς το παρόν", γιατί είχε αρχίσει να ξεφεύγει από τον έλεγχο. Ήταν πραγματικά κάπως τρομακτικό. Ήμουν κάπως μπερδεμένος. Πρέπει να είστε τόσο προσεκτικοί. Είναι σαν να περπατάς σε ναρκοπέδιο.

Μελέτη περίπτωσης - Ανάλυση

Οι καθηγητές εξηγούν παραπάνω τη δυνητικά εκρηκτική σύγκρουση πεποιθήσεων και προοπτικών, καθώς ένας από τους μετανάστες μαθητές της, κινούμενος πέρα από εθνικά, πολιτισμικά και θρησκευτικά σύνορα, επηρεάζει όχι μόνο τη δική του ιδιωτική σφαίρα αλλά και το δημόσιο χώρο της τάξης (Levitt and Waters, 2002). Αυτή είναι μία από τις πολλές περιπτώσεις όπου ο κοινωνικός χώρος της τάξης αναδιαμορφώνεται μέσω της ταυτόχρονης ενσωμάτωσης των μαθητών της σε περισσότερες από μία κοινωνίες, επανεφευρίσκοντας συνεχώς τον χώρο της τάξης με απρόβλεπτους τρόπους.

Τι διακυβεύεται σε αυτή και σε πολλές παρόμοιες καταστάσεις που διαμορφώνουν καθημερινά ζωές σε διαφορετικές τάξεις; Για τον εκπαιδευτικό είναι ζήτημα **να κάνει τις σωστές παιδαγωγικές επιλογές, κρίσεις και αποφάσεις.**

Παίρνει δύο σημαντικές αποφάσεις:

- 1) να προσκαλούμε και να καλωσορίζουμε τη διαφορετικότητα που φέρνει ένας μαθητής στην τάξη- και το αντίστροφο,
- 2) να κλείσετε την ενοχλητική διαφορά που φέρνει ο μαθητής στην τάξη.

Η πρώτη απόφαση του εκπαιδευτικού - να συμπεριλάβει - φαίνεται να αιτιολογείται από τη **εμπλοκή για διαφορετικότητα**, αξιοποιώντας τη διαφορετικότητα των μαθητών ως πλεονέκτημα, εμπλουτίζοντας το πρόγραμμα σπουδών μέσω των γνώσεων, των εμπειριών ή του υπόβαθρου των μαθητών. Το είδος της διαφορετικότητας που εισάγει ο νεαρός, ωστόσο, δεν φαίνεται να εντάσσεται στη συνήθη μελέτη των παγκόσμιων θρησκειών σε ένα μάθημα ιστορίας. Η πολυμορφία που αρχικά επιδίωξε ο δάσκαλος δεν μπορεί πλέον να διαχειριστεί ως πόρος του αναλυτικού προγράμματος που προορίζεται να εμπλουτίσει το θέμα των μεγάλων θρησκειών. Η πιθανή αντίδραση των άλλων μαθητών καθιστά το γεγονός αρκετά "τρομακτικό", κατά την άποψη του εκπαιδευτικού, ώστε να κλείσει η συζήτηση πριν αναφλεγεί.

Εδώ εμφανίζεται η δεύτερη κρίση του δασκάλου. Η απόφασή της να αλλάξει το θέμα πηγάζει από την ανησυχία της ότι αν τα πράγματα ξεφύγουν από τον

έλεγχο, μπορεί να πάθει κάτι κακό ο νεαρός ή οι συμμαθητές του. Φαίνεται να υπάρχουν **πολλές πηγές παιδαγωγικής δέσμευσης που παίζουν ρόλο σε αυτή τη στιγμή στην τάξη: η υποχρέωση για πολυφωνία και διαφορετικότητα, η υποχρέωση να είμαστε ανοιχτοί σε άλλες ιδέες και προοπτικές, η υποχρέωση να φροντίζουμε και η υποχρέωση να προστατεύουμε, για να αναφέρουμε μερικές.** Η παιδαγωγική υποχρέωση του εκπαιδευτικού να προλαμβάνει τη βλάβη δημιουργεί μια ικανοποιητική υποκατάσταση, η οποία αντικαθιστά τη χαμένη ικανοποίηση της πολυφωνίας και της διαφορετικότητας ως εκπαιδευτικής αρχής. [...] Οι εκπαιδευτικοί μας λένε ότι η διδασκαλία σε μια τάξη με ποικιλομορφία είναι πολύ πιο σύνθετη και περίπλοκη από το να έχουμε μια θετική στάση απέναντι στη διαφορετικότητα και να την αξιοποιούμε ως πόρο.

Πηγή: (2019): *Η ζωή των εκπαιδευτικών σε διαφορετικές τάξεις. OECD Working Papers*, σ. 21. <https://doi.org/10.1787/8c26fee5-en>.

Δραστηριότητα 1

Αφήστε τους εκπαιδευτικούς να διαβάσουν τη μελέτη περίπτωσης και συντονίστε μια συζήτηση με βάση τα ακόλουθα σημεία προβληματισμού:

Ο δάσκαλος λαμβάνει δύο βασικές αποφάσεις:

- 1) να προσκαλούμε και να καλωσορίζουμε τη διαφορετικότητα που φέρνει ένας μαθητής στην τάξη
- 2) να κλείνουμε την ενοχλητική διαφορά που φέρνει ο μαθητής στην τάξη

Φαίνεται ότι υπάρχουν διάφορες πηγές παιδαγωγικής δέσμευσης² σε αυτή τη στιγμή της τάξης:

- την υποχρέωση πολυφωνίας και ποικιλομορφίας
- την υποχρέωση να είναι κανείς ανοιχτός σε άλλες ιδέες και προοπτικές
- την υποχρέωση φροντίδας και την υποχρέωση προστασίας

Καθοδηγητικές ερωτήσεις για τη συζήτηση:

- Γιατί πιστεύετε ότι ο δάσκαλος πρότεινε να αλλάξει το θέμα;
- Τι θα μπορούσε να είχε συμβεί αν η συζήτηση είχε συνεχιστεί;
- Πώς ανταποκρίνεται η αντίδρασή της στις προσπάθειές της να αναγνωρίσει, να εκτιμήσει και να συμπεριλάβει τη διαφορετικότητα στη διδασκαλία της;
- Πώς θα διαχειριζόσασταν την κατάσταση;

² Με ρίζες στη φιλοσοφία της κριτικής παιδαγωγικής του Paulo Freire, η έννοια αυτή υπογραμμίζει ότι η εκπαίδευση δεν είναι ουδέτερη- αντίθετα, είναι ένα εργαλείο για κοινωνική αλλαγή, όπου οι εκπαιδευτικοί καθοδηγούν τους μαθητές να αμφισβητήσουν τις αδικίες και να γίνουν ενεργά συμμετέχοντες στο μετασχηματισμό της κοινωνίας. Η παιδαγωγική δέσμευση αναφέρεται στην αφοσίωση ενός εκπαιδευτικού στην προώθηση της πνευματικής και προσωπικής ανάπτυξης των μαθητών. Περιλαμβάνει μια ενεργή, ηθική ευθύνη για την εμπλοκή των μαθητών.

Δραστηριότητα 2

Κοιτάξτε τα παρακάτω εργαλεία ή σκεφτείτε οποιοδήποτε εργαλείο θα χρησιμοποιούσατε σε αυτή την κατάσταση ή αργότερα.

Εργαλεία**Ηθικός προβληματισμός**

Το ημερολόγιο είναι ένα πολύτιμο εργαλείο για να διερευνήσουν οι μαθητές τις προσωπικές τους πεποιθήσεις και αξίες σε σχέση με ηθικά διλήμματα. Για να εφαρμόσετε αυτή τη στρατηγική, ξεκινήστε με την εισαγωγή της έννοιας στους μαθητές σας, εξηγώντας ότι το ημερολόγιο είναι ένας χώρος για να προβληματιστούν σχετικά με ηθικά ζητήματα, τις προσωπικές τους εμπειρίες και τις συναισθηματικές τους αντιδράσεις σε διάφορα σενάρια.

Ενθαρρύνετε τους μαθητές να γράφουν τακτικά, δίνοντάς τους προτροπές που σχετίζονται με ηθικά διλήμματα ή καταστάσεις που αντιμετωπίζουν στην καθημερινή τους ζωή, όπως ζητήματα δικαιοσύνης, δικαιοσύνη ή ηθική ευθύνη. Αυτές οι προτροπές μπορεί να περιλαμβάνουν ερωτήσεις όπως: "Έχετε αντιμετωπίσει ποτέ μια κατάσταση όπου έπρεπε να επιλέξετε μεταξύ της τήρησης των κανόνων και της πράξης που θεωρούσατε σωστή;" ή "Πώς οι αξίες σας επηρεάζουν τη λήψη αποφάσεων σε δύσκολες καταστάσεις;"

Χωρίς κρίσεις: να διερευνούν και τις δύο πλευρές ενός ηθικού ζητήματος και να εξετάζουν διαφορετικές οπτικές γωνίες. Αυτή η αναστοχαστική πρακτική τους επιτρέπει να αποσαφηνίσουν τις πεποιθήσεις τους και να κατανοήσουν πώς οι αξίες τους επηρεάζουν τις επιλογές τους. Μπορείτε επίσης να ασχοληθείτε μαζί τους για να τους δώσετε να καταλάβουν ότι εκτιμάτε την προσπάθειά τους. Ωστόσο, δεν πρόκειται για έναν φιλοσοφικό διάλογο και ο εκπαιδευτικός μπορεί να θέλει να μείνει μακριά από το να δίνει συμβουλές ή να προσπαθεί να οδηγήσει τον μαθητή σε ένα συγκεκριμένο μονοπάτι.

Αφιερώστε χρόνο στους μαθητές να μοιραστούν τους προβληματισμούς τους με την τάξη ή σε μικρές ομάδες, **αν νιώθουν άνετα**. Αυτή η ανταλλαγή προάγει τον ανοιχτό διάλογο για ηθικά ζητήματα και βοηθά τους μαθητές να μάθουν ο ένας από τις εμπειρίες και τις απόψεις του άλλου.

Οι μαθητές πρόκειται να ενισχύσουν την αυτογνωσία τους, να βελτιώσουν τις δεξιότητες κριτικής σκέψης και να κατανοήσουν βαθύτερα τις αξίες τους και να προβληματιστούν πάνω σε αυτές. Το ημερολόγιο ενθαρρύνει τους μαθητές να αναπτύξουν τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την πλοήγηση σε σύνθετες ηθικές καταστάσεις στη ζωή τους.

Συνεργατική επίλυση προβλημάτων

Πρόκειται για μια στρατηγική όπου οι μαθητές συνεργάζονται για να εντοπίσουν και να επιλύσουν ζητήματα με τρόπο που να ικανοποιεί όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Δίνει έμφαση στη συνεργασία, την επικοινωνία και την κοινή ευθύνη για την εξεύρεση αμοιβαία αποδεκτών λύσεων.

Καθορισμός του προβλήματος: Ξεκινήστε προσδιορίζοντας με σαφήνεια το πρόβλημα. Κάθε συμμετέχων μοιράζεται την άποψή του, διασφαλίζοντας ότι όλοι κατανοούν τη φύση του προβλήματος.

Δημιουργία πιθανών λύσεων: Καταιγισμός ιδεών για μια ποικιλία πιθανών λύσεων χωρίς κρίση. Ο στόχος είναι να τεθούν στο τραπέζι όσο το δυνατόν περισσότερες ιδέες.

Αξιολογήστε τις επιλογές: Αξιολογήστε μαζί τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα κάθε λύσης. Εξετάστε πώς κάθε επιλογή επηρεάζει τις ανάγκες και τα συμφέροντα όλων των συμμετεχόντων.

Επιλέξτε μια λύση: Επίτευξη συναίνεσης για τη λύση που λειτουργεί καλύτερα για όλους τους εμπλεκόμενους. Η λύση θα πρέπει να είναι πρακτική και αποδεκτή από όλα τα μέρη.

Εφαρμόστε τη λύση: Συμφωνήστε σχετικά με τον τρόπο υλοποίησης της λύσης, αναθέτοντας ρόλους και αρμοδιότητες.

Επανεξέταση του αποτελέσματος: Μετά την εφαρμογή, ελέγξτε αν η λύση λειτουργεί και προσαρμόστε την αν χρειαστεί.

Περίοδος ψύξης

Δίνει χρόνο στους μαθητές να απομακρυνθούν από μια συναισθηματικά φορτισμένη κατάσταση πριν συζητήσουν θέματα. Αυτό επιτρέπει στα συναισθήματα να ηρεμήσουν και να υπάρξει πιο ορθολογική, ήρεμη επικοινωνία.

Αναγνώριση: Το πρώτο βήμα είναι να αναγνωρίζετε τα σημάδια των αυξημένων συναισθημάτων, όπως η υψωμένη φωνή ή η εμφανής απογοήτευση. Όταν παρατηρήσετε αυτά τα σημάδια, παρεμβαίνετε ήρεμα προτείνοντας ένα διάλειμμα για να ηρεμήσουν οι εμπλεκόμενοι.

Εξήγηση: Εξηγήστε στους μαθητές τι συνεπάγεται η περίοδος χαλάρωσης, διευκρινίζοντας ότι είναι ένας χρόνος για να αποσυρθούν και να συγκεντρώσουν τις σκέψεις τους και όχι μια μορφή τιμωρίας. Διαβεβαιώστε τους ότι το διάλειμμα είναι μια φυσιολογική και υγιής αντίδραση - επιτρέπει σε όλους να σκεφτούν τη συναισθηματική τους εμπλοκή αλλά και τη λογική τους.

Ψυχαγωγία: Ορίστε έναν συγκεκριμένο χώρο στην τάξη, όπως μια ήσυχη γωνιά ή ένα ξεχωριστό δωμάτιο, για την περίοδο ψυχαγωγίας και εξοπλίστε τον με μερικές δραστηριότητες "ηρεμίας". Ορίστε ένα χρονικό όριο (συνήθως 5-10 λεπτά). Είναι

σημαντικό να δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να επιλέξουν να κάνουν μια περίοδο χαλάρωσης οικειοθελώς. Το να τους αναγκάσετε να κάνουν διάλειμμα μπορεί να κλιμακώσει τα συναισθήματα, γι' αυτό θα πρέπει να νιώθουν ότι έχουν τη δυνατότητα να αποφασίσουν πότε χρειάζονται μια στιγμή για τον εαυτό τους. Βεβαιωθείτε ότι κατανοούν ότι μπορούν να επιστρέψουν μόνο όταν νιώθουν έτοιμοι.

Check-in: Μετά την περίοδο ηρεμίας, ελέγξτε σύντομα τους μαθητές για να δείτε αν είναι έτοιμοι να συζητήσουν ξανά τη σύγκρουση. Καθοδηγήστε τους πίσω στο αρχικό θέμα και ενθαρρύνετε την ανταλλαγή σκέψεων και συναισθημάτων με σεβασμό.

Ηθική πυξίδα

Η ηθική πυξίδα είναι μια δημιουργική άσκηση που βοηθά τους μαθητές να οπτικοποιήσουν τις προσωπικές τους αξίες και ηθικές πεποιθήσεις. Για να εφαρμόσετε αυτή τη δραστηριότητα, ξεκινήστε εισάγοντας την έννοια της "ηθικής πυξίδας", εξηγώντας ότι αντιπροσωπεύει τις κατευθυντήριες αρχές που επηρεάζουν τις αποφάσεις και τις πράξεις τους.

Πρότυπο: Ξεκινήστε παρέχοντας στους μαθητές ένα κενό διάγραμμα ή πρότυπο που μοιάζει με ρόδο πυξίδας, όπου κάθε κατεύθυνση αντιπροσωπεύει διαφορετικές αξίες, όπως η *ειλικρίνεια*, η *δικαιοσύνη*, η *συμπόνια* και η *υπευθυνότητα*. Ζητήστε από τους μαθητές να σκεφτούν ποιες αξίες είναι πιο σημαντικές για αυτούς και να τοποθετήσουν αυτές τις αξίες στην πυξίδα σύμφωνα με την προσωπική τους σημασία.

Αξίες: Ενθαρρύνετε τους μαθητές να σκεφτούν συγκεκριμένες εμπειρίες ή καταστάσεις που διαμόρφωσαν την κατανόηση αυτών των αξιών. Μπορούν να γράψουν σύντομες περιγραφές ή παραδείγματα δίπλα σε κάθε αξία, εξηγώντας γιατί έχει σημασία στη ζωή τους. Η διαδικασία αυτή τους επιτρέπει να συνδέσουν αφηρημένες έννοιες με εμπειρίες της πραγματικής ζωής.

Συζήτηση: Αφού οι μαθητές ολοκληρώσουν τους χάρτες τους, διευκολύνετε μια συζήτηση όπου μπορούν να μοιραστούν τις ηθικές τους πυξίδες σε μικρές ομάδες ή με την τάξη. Αυτή η ανταλλαγή προωθεί το διάλογο σχετικά με την ποικιλομορφία των αξιών και των ηθικών πεποιθήσεων μέσα στην τάξη.

Τα οφέλη της Χαρτογράφησης Ηθικής Πυξίδας περιλαμβάνουν ενισχυμένη αυτογνωσία και σαφέστερη κατανόηση των αξιών που καθοδηγούν τις αποφάσεις τους. Συμμετέχοντας σε αυτή τη στοχαστική πρακτική, οι μαθητές αναπτύσσουν μια ισχυρότερη ηθική ταυτότητα και μαθαίνουν για τις πολυπλοκότητες και την ποικιλομορφία γύρω τους.

Βιβλιογραφία

Forghani-Arani, et al. (2019): *The lives of teachers in diverse classrooms*. OECD Working Papers. <https://doi.org/10.1787/8c26fee5-en>.

Freire, P. (2014). *Pedagogy of Commitment* (1st ed.). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781315632919>

Freire, P. (1970). *[Pedagogy of the Oppressed](#)*. London: Penguin Random House.

2.3.2 [Αυτοκατευθυνόμενη]. Δραστηριότητα μελέτης περίπτωσης

Αυτή η ενότητα αποτελεί μέρος της αυτοκατευθυνόμενης μάθησης. Αναζητήστε το αντίστοιχο αρχείο στην πλατφόρμα